

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 378.147:004.738.5

О.В. Олійник

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВНЗ

Визначено особливості впровадження інноваційних технологій дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних вищих навчальних закладів в умовах автономізації процесу навчання. Досліджено теоретичні та організаційні аспекти застосування мережі Інтернет і комп'ютерних засобів навчання.

Ключові слова: іноземні мови, інноваційні технології, інформатизація, комп'ютеризація, дистанційне навчання, тенденції розвитку, автономізація процесу навчання.

Олейник О.В. Инновационные технологии дистанционного обучения иностранному языку в неязыковом ВУЗе. *Определены особенности внедрения инновационных технологий дистанционного обучения иностранному языку студентов неязыковых высших учебных заведений в условиях автономизации процесса обучения. Проанализированы теоретические и организационные аспекты использования сети Интернет и компьютерных способов обучения.*

Ключевые слова: иностранные языки, инновационные технологии, информатизация, компьютеризация, дистанционное обучение, тенденции развития, автономизация процесса обучения.

Oliynik O. Innovative Technologies of Distance Learning in Foreign Language Teaching in the Non-Linguistic Universities. *Multilingualism and multiculturalism are considered necessary for the citizens of the new Europe, and accordingly, Ukraine.*

This situation makes it necessary to look for new constructive ideas to solve the problem of optimization and intensification of teaching foreign languages, acquiring new knowledge and improving the level of language and speech training. The purpose of the article is to consider the possibility of using innovative technologies for distance education in the teaching of foreign languages in non-linguistic universities.

The features of the implementing of innovative technologies of distance learning in foreign language teaching in the non-linguistic university students under the conditions of developing autonomy in the teaching and learning process have been defined. Theoretical and organizational aspects of the application of the Internet and computer-based methods of teaching have been analyzed.

Keywords: foreign languages, innovative technologies, informatization, computerization, distance learning, trends of development, developing autonomy in the teaching and learning process.

Реальністю сьогодення є розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов усе більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, причому це стосується всіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення

наукових конференцій, культурного обміну між представниками різних країн та обміну інформацією. Багатомовність та полікультурність уважаються необхідними для громадян нової Європи, і відповідно — України. До випускників вищих навчальних закладів висуваються додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами.

Потреба сучасного суспільства в спеціалістах, які вільно володіють іноземною мовою в побуті та в професійній діяльності, зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації й інтенсифікації навчання іноземних мов, здобування нових знань та удосконалення рівня мовної і мовленнєвої підготовки.

Проблемою використання новітніх інформаційних технологій в освітньому процесі вищих навчальних закладів освіти займалися такі вітчизняні й зарубіжні науковці, педагоги та методисти, як Дж. Андервуд, О. Андреев, Є. Белова, А. Бернадський, В. Беспалько, В. Вороніна, Р. Гуревич, А. Дабагян, Т. Кашицин, П. Майер, В. Солдаткін, В. Тихомиров, Т. Ящур. Використання можливостей Інтернету в освіті вивчали І. Захарова, Є. Полат, В. Попов; особливості спілкування «педагог — студент» у процесі дистанційного навчання розглядали В. Баженова, П. Марков. Наукове обґрунтування принципів дистанційної освіти здійснено на основі й під впливом досліджень з проблем освіти дорослих такими науковцями, як Д. Аветисян, С. Зінов'єв, А. Іванников, А. Мелюхін.

Мета статті — розглянути можливості використання інноваційних технологій дистанційної освіти у викладанні іноземних мов у немовному ВНЗ.

Соціальні проблеми сьогодення дедалі відчутніше формують стратегічні та тактичні орієнтири сучасної освіти. В інформаційному столітті роль освіти зростає ще й тому, що від того, що людина знає, що вона творить, як вона отримує, опрацьовує та передає інформацію, залежить її успіх. Професійна освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [1: 13]. В умовах розбудови української держави змінюється ситуація в системі професійної освіти, постає необхідність її динамічного розвитку та модернізації. Розвиток дистанційного навчання в Україні почав йти більш високими темпами у зв'язку з ухваленням наказів міністерства освіти і науки України «Про створення Українського центру дистанційної освіти» (від 7 липня 2000 р. № 293), «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (від 21 січня 2004 р. № 40).

Об'єктивною тенденцією у вищих закладах освіти є скорочення кількості аудиторних годин та збільшення годин, що відводяться на самостійну роботу студентів. Трансформується роль викладача в навчальному процесі: поступово втрачає актуальність функція викладача як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи студентів. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, які б виконували в навчальному процесі такі функції: інформаційну, формувальну, систематизувальну, контролювальну та мотивувальну. Таким вимогам можуть відповідати новітні комп'ютерні

засоби навчання, до яких належать електронні посібники, мультимедійні курси, тренінгові програми та дистанційне навчання взагалі.

Основна характеристика комп'ютерного навчання іноземних мов взагалі як об'єкта наукового дослідження полягає в його очевидній міждисциплінарній природі. Йдеться про специфічний тип проблемно-орієнтованого дослідження, розташованого між сферою чистих теоретичних досліджень, у яких головне — знання, і сферою інформованої дії, де домінують застосовність, ефективність і практичні результати. Мета таких досліджень лежить у сфері практики, їхнє здійснення вимагає первинного виділення й відокремлення об'єкта дослідження, його структурних компонентів, співвіднесених із предметами дисциплін, що досліджують цей об'єкт. Міждисциплінарна сутність об'єкта визначає і міждисциплінарну парадигму його дослідження.

Педагогічні методи і прийоми, які використовуються в дистанційному навчанні, можна класифікувати так:

- методи навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача й студентів (самонавчання). Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж;

- методи індивідуалізованого викладання й навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання «один до одного»). Ці методи реалізуються в дистанційній освіті здебільшого за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти;

- методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, коли студенти не відіграють активної ролі в комунікації (навчання «один до багатьох»). Ці методи, властиві традиційній освітній системі, одержують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій;

- методи, для яких характерна активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу (навчання «багато до багатьох»). Розвиток цих методів пов'язаний з проведенням навчальних колективних дискусій і конференцій.

Відсутність спільного підходу до розробки методики практичних курсів дистанційного навчання іноземних мов можна розглядати як основну методичну проблему в цій галузі. Невирішеність цієї проблеми, яка помітно гальмує процес упровадження дистанційного навчання іноземних мов до практики освіти, можна пояснити як її відносною новизною, так і її складністю. Це зумовлено тим, що суть проблеми перебуває на перетині двох предметних галузей. Перша — новітні інформаційні технології, друга — власне методика навчання іноземних мов.

Унікальність дидактичних властивостей комп'ютерних телекомунікаційних мереж щодо мети навчання іноземних мов полягає передусім у тому, що продуктивне навчання різних видів іномовної мовленнєвої діяльності може здійснюватися дистанційно завдяки:

- можливості індивідуального двобічного телекомунікаційного спілкування студента з викладачем та з партнерами за навчанням;

- доступу до численних джерел мовної навчальної інформації, яка зберігається в пам'яті мережевих комп'ютерів і розповсюджується через технічні засоби зв'язку.

Особливості психолого-педагогічних умов здійснення навчального процесу, притаманні тій чи іншій формі навчання, значною мірою визначаються тим, які реальні можливості мають студент і викладач для міжособистісного спілкування. Для дистанційного навчання іноземних мов такою особливістю є непрямий опосередкований характер процесу спілкування між викладачем і студентом, яке здійснюється через комп'ютерні комунікації. Дистанційне навчання надає можливість постійного і динамічного телекомунікаційного зв'язку на відстані студента і викладача та студентів між собою, при цьому ініціатива такого спілкування може походити від будь-якого із зазначених об'єктів навчального процесу. Саме ця особливість дозволяє зробити дистанційне навчання іноземних мов через Інтернет суттєво відмінним за формою від заочного навчання і якоюсь мірою наблизити його до очного. Зрозуміло, що телекомунікаційне спілкування неспроможне (за рядом психологічних та педагогічних причин) замінити в повному обсязі безпосереднє «живе» спілкування.

Визначальний вплив способу міжособистісного спілкування суб'єктів навчального процесу на вибір методичного підходу та оптимальної організаційної форми для результативного навчання можливо пояснити з позицій теорії діяльності, розробленої А.Н. Леонтьєвим [4 :46]. Згідно із цією теорією, процес навчання становить процес спільної діяльності учня (студента) і викладача. Для того, щоб діяльність суб'єктів навчання була спільною та взаєморегульованою, необхідна наявність комунікації між ними, яка б забезпечувала їх міжособистісне спілкування. Комунікація тут виступає як засіб взаємного обміну суб'єктами досвідом своєї діяльності з одного боку та як засіб цілеспрямованого керування спільною діяльністю — з другого.

Таким чином, логічно зробити висновок, що реальні можливості міжособистісного спілкування, які визначаються способом його здійснення, диктують свої вимоги до методики та організації навчального процесу.

Як зазначалося вище, ефективність використання того чи того засобу навчання багато в чому залежить від його дидактичних особливостей. Глобальна мережа Інтернет є абсолютно унікальним середовищем для навчання іноземних мов. Колосальні інформаційні та дидактичні можливості комп'ютерної мережі найбільш ефективно використовуються для:

- навчальної діяльності в процесі дистанційних курсів;
- самостійної пізнавальної діяльності студентів;
- навчально-виховного процесу на заняттях і поза заняттями, зокрема в системі додаткової освіти.

Щоб визначити дидактичні можливості комп'ютерної мережі для викладання іноземних мов, передусім необхідно визначити специфіку цієї дисципліни, її мету та завдання.

Мета й завдання навчання іноземних мов у нелінгвістичних вищих навчальних закладів відповідно до державного стандарту освіти зумовлені

тими функціями, які ця дисципліна виконує в загальній системі освіти. До них належать:

- практична функція, яка забезпечує формування комунікативної компетенції студентів (практичне володіння іноземною мовою в обмеженому обсязі як засобом спілкування в побуті та професійній діяльності);
- загальноосвітня функція, що передбачає формування у студентів елементарної лінгвістичної компетенції, знайомство із культурою країни, мова якої вивчається (країнознавча компетенція), та професійної компетенції;
- виховна функція, спрямована на формування й розвиток у студентів системи етичних цінностей.

Вивчення іноземної мови сприяє підвищенню загальноосвітнього рівня та кваліфікації фахівців і розглядається як складовий елемент системи освіти, якому притаманні цілісність, автономність та специфіка. Вимоги до підготовки фахівці нового типу відображені у кваліфікаційних характеристиках випускників вищої школи (як бакалаврів, так і спеціалістів) і передбачають наявність високої культури й знання іноземної мови. Випускник немовного вищого навчального закладу повинен володіти навичками розмовної мови, читання, перекладу та реферування текстів за фахом.

Мотивацією щодо вивчення іноземних мов слугує професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з новітньої зарубіжної літератури. Тому однією із особливостей цієї навчальної дисципліни в немовних вищих навчальних закладах є її професійно-орієнтований характер.

Розгляд і аналіз організації навчання іноземній мові дистанційно на базі комп'ютерних телекомунікацій показав, що дистанційне навчання іноземним мовам має свою специфіку, обумовлену тим, що припускає навчання різним видам мовленнєвої діяльності. Природно, що для навчання таким видам мовленнєвої діяльності, як читання і написання, можна значною мірою обмежитися мережним курсом, оскільки особливості цих видів мовленнєвої діяльності не вимагають самі по собі об'ємної графіки і навіть значного за обсягом звукового супроводу. Проте, при навчанні говорінню, вимові й аудіюванню обмежитися тільки текстовими файлами не вдається, необхідна опора на звуковий супровід, а також створення різних ситуацій, що стимулюють усні висловлювання суб'єктів навчання, тобто виникає потреба опори на ілюстративний матеріал.

Провідною метою навчання іноземній мові у ВНЗ є формування комунікативної компетенції, тобто вміння отримувати досить повну інформацію при читанні іншомовних текстів, уміння зрозуміти співрозмовника, а також висловити свою думку, точку зору усно й письмово.

Таким чином, особливість предмета «іноземна мова» полягає в тому, що метою навчання є не стільки знання про самий предмет, тобто про мову (мовна компетенція), скільки вироблення певних навичок й умінь різних видів мовленнєвої діяльності на основі знань про спосіб діяльності (комунікативна компетенція). Відповідно до теорії діяльності навчати будь-якому виду діяльності можна лише в ході виконання цієї діяльності. Звідси

впливає, що при навчанні іноземній мові необхідно організувати самостійні дії суб'єктів навчання (причому кожного) у тому виді мовленнєвої діяльності, якому їх навчають. Якщо навчають читанню, то суб'єкту навчання необхідно надати можливість читати, вправлятися в читанні. При навчанні говорінню – кожному варто надати можливість говорити, виражати свої думки іноземною мовою. При навчанні аудіюванню кожен слухач повинен отримати можливість слухати іншомовну мову. Важливо мати на увазі й закономірність, сформульовану у свій час відомим методистом І.В. Рахмановим: в основу навчання будь-якому видів мовленнєвої діяльності покладено слухо-моторні навички, отже, усна практика необхідна при формуванні умінь будь-якого виду мовленнєвої діяльності. Специфіка навчальної дисципліни «іноземна мова» — формування комунікативної компетенції — потребує пріоритету інтерактивних засобів навчання для індивідуальної або групової роботи студентів.

Існує декілька варіантів дистанційних курсів іноземної мови. По-перше, так звані «чисті» («pure») дистанційні курси, у яких протягом навчання організується робота студентів з усіх видів мовленнєвої діяльності в дистанційному середовищі. Безпосередня зустріч викладача зі студентами в такому випадку відбувається не частіше одного разу на навчальний рік або наприкінці навчального курсу з метою безпосереднього засвідчення результатів навчання шляхом тестування, проведення екзамену, співбесіди, іншого виду контролю знань, навичок і вмінь.

Другий варіант — це дистанційні курси іноземної мови включеного типу [5] (англ. «sandwich», «hybrid»), у яких дистанційні періоди самостійної роботи студентів чергуються з аудиторними заняттями традиційного вигляду. Такі дистанційні курси можна розглядати як різновид організації очної форми навчального процесу.

Дистанційні курси іноземної мови включеного типу, на нашу думку, доцільно розділити на дві великі узагальнювальні групи: дистанційні курси, які використовують протягом обов'язкового курсу навчання (essential course), та дистанційні курси для факультативного вивчення (optional course).

Очевидно, що тип дистанційного курсу зумовлює підбір навчального матеріалу. Як зазначалося вище, чисті дистанційні курси іноземної мови включеного типу є найбільш повними й містять завдання для формування лексичних і граматичних навичок і вмінь в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Дистанційні курси, які використовують протягом обов'язкового курсу навчання студентів очної форми, наближені до автоматизованих навчальних програм для навчання мови за комп'ютерної підтримки (CALL — Computer Assisted Language Learning). Вони часто націлені на формування конкретних навичок і вмінь, закріплення матеріалу, який вивчається в аудиторії, є стислими, лаконічними, нетривалими. У них превалює індивідуальна робота студентів, а корпоративні завдання найчастіше мають характер проектів. Логічно, що такі дистанційні курси спрямовані на формування навичок і вмінь писемних видів мовленнєвої діяльності та підготовку до усного спілкування

в аудиторії. Сюди слід віднести вправи для навчання різних видів читання, орфографії, формування граматичних і лексичних навичок письма, вмінь написання письмових повідомлень різного виду.

Дистанційні курси факультативної групи здебільшого спрямовані на вивчення іноземної мови для спеціальних цілей, наприклад, у групах аспірантів. Вони розраховані на тривалі дистанційні періоди з короткими очними сесіями аудиторної роботи. Такі курси є більш повними, містять різноманітні види роботи. Крім безумовного повного комплексу вправ для формування навичок і вмінь писемного мовлення, такі курси включають підготовчі вправи для формування навичок і вмінь усного мовлення – як говоріння, так і аудіювання.

Дистанційні курси факультативної групи порівняно з вищезазначеними мають більшу кількість корпоративних завдань. Результати спільної роботи в телекомунікаційних мережах докладають, як правило, під час аудиторних занять.

Хоча студенти очної форми навчання мають змогу регулярно зустрічатися з викладачем, навіть короткі дистанційні курси забезпечуються оперативним зворотним зв'язком з викладачем в електронній формі.

Дистанційне навчання англійської мови із використанням комп'ютерних та телекомунікаційних технологій має забезпечувати реалізацію таких завдань, як:

- формування і розвиток умінь та навичок читання з безпосереднім використанням матеріалів мережі Інтернет;
- удосконалення вмінь аудіювання на основі адаптованих та автентичних звукових текстів;
- формування умінь і навичок перекладу та реферування текстів за фахом;
- удосконалення умінь монологічного та діалогічного мовлення;
- розширення активного та пасивного словників, ознайомлення з лексикою сучасної іноземної мови, яка відображає певний етап розвитку культури країни, соціального та політичного ладу суспільства:
- формування елементів глобального мислення (діалог культур);
- формування стійкої мотивації пізнавальної діяльності, потреби використання іноземної мови в реальному спілкуванні;
- формування культури спілкування.

Дослідження в галузі педагогічної технології підтверджують, що потенціал комп'ютерного дистанційного навчання може бути найбільш ефективно використаний при вивченні іноземних мов, яке включає обговорення, інтенсивну розумову активність та колективну діяльність. Одним із перспективних напрямів роботи в системі дистанційного навчання іноземних мов є інтегрований підхід до вирішення основних завдань, які поєднують у цій системі: комплекс технологій з високим дидактичним потенціалом і телекомунікаційну технологію; комп'ютерне навчання іноземних мов, технологію мультимедіа та методи інтенсивного навчання іноземних мов.

Виходячи з вищевикладеного матеріалу, можна виокремити такі переваги дистанційної освіти при вивченні іноземних мов:

1. Гнучкість — студенти або слухачі, що одержують дистанційну освіту, в основному не відвідують регулярних занять, а навчаються в зручний для себе час та в зручному місці.

2. Модульність — в основу програми дистанційної освіти покладено модульний принцип; кожний окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну галузь, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам.

3. Паралельність — навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності.

4. Економічність — ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване й уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання призводять до зниження витрат на підготовку фахівців.

5. Технологічність — використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій.

6. Велика аудиторія і соціальна рівність — рівні можливості отримання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу, що дає змогу значно розширити кількість студентів.

7. Роль викладача — дистанційна освіта розширює й оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

8. Позитивний вплив на студента (слухача) — підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що отримує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, уміння самостійно приймати відповідальні рішення.

Огляд досвіду використання нових інформаційних технологій у викладанні іноземних мов показав, що закордонний досвід викладання набагато випереджає вітчизняний. Аналіз наявного програмного забезпечення інформаційних технологій у сфері викладання англійської мови виявив, що обрані дидактичні комп'ютерні програми адекватні розробленим моделям навчання. Наявні варіанти дидактичних моделей дистанційного навчання іноземним мовам з використанням інформаційних технологій істотно впливають на якість навчання іноземним мовам студентів вузів. Визначено, що дистанційне навчання іноземній мові здобуває все більшу популярність в освітньому просторі. Подальший розвиток інформаційних технологій, інтеграція української дистанційної освіти у світове освітнє співтовариство, неминуча віртуалізація університетів, що проводять свою діяльність у сфері дистанційної освіти, приведе дистанційне навчання іноземним мовам до обов'язкового вивчення не тільки в контексті самостійної дисципліни, але й у сукупності з різними курсами.

Доцільним представляється подальший пошук нових технологій, психолого-педагогічних умов, що сприяють розвиткові комп'ютерних технологій навчання іноземним мовам у вузах України.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Андреев А. А.** Компьютерные и телекоммуникационные технологии в сфере образования / А. А. Андреев // Шк. технол. — 2001. — № 3. — С. 32–40.
2. **Коломієць В.** Служби Інтернету в неперервній освіті вчителів англійської мови / В. Коломієць // Рідна шк. — К., 2005. — № 2. — С. 42–44.
3. **Кухаренко В. М.** Дистанційне навчання: енциклопедичне видання : навч.-метод. посіб. / В. М. Кухаренко — К. : ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2007. — 128 с.
4. **Леонт'єв А. Н.** Психолінгвистические очерки / А. Н. Леонт'єв. — М. : Наука, 1970. — 86 с.
5. **Муліна Н. І.** Включене дистанційне навчання англійської мови студентів вищих технічних закладів освіти: побудова курсу, методика навчання та результати / Н. І. Матуліна // Іноземні мови. — 2000. — № 2. — С. 27–30.
6. **Олійник О. В.** Інформаційні технології дистанційного навчання у вищій бібліотечній освіті США: дис. ... к-та наук з соціальних комунікацій: 27.00.03 / О. В. Олійник; Харк. держ. акад. культури. — Х., 2008. — 229 с.
7. **Павлова Т.** Прикладна лінгвістика та навчання іноземних мов в НТУУ «КПІ» / Т. Павлова // Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця: Матеріали VII Всеукраїнської наук. практ. конф. (м. Київ, 29–31 берез. 2006 р.) — К. : НАУ, 2006. — 356 с.
8. **Сніцарева Д.** П'ятнадцять поверхів із видом на ЮНЕСКО / Д. Сніцарева // Дзеркало тижня. — 2004. — № 42 (517). — С. 29–36.
9. **Соколов А. В.** Введение в теорию социальной коммуникации / А. В. Соколов. — СПб., 1996. — 327 с.
10. **Угольков В. В.** Компьютерные технологии как средство обучения иностранным языкам в вузе: Автореф. дис. на соиск. уч. степ. ...к-та пед. наук: 22.12.2004 / В. В. Угольков; Моск. гос. отр. пед. ун-т. им. М. А. Шолохова — М., 2004. — 19 с.
11. **Bin H.** PACALL: Supporting Language Learning Using SenseCam / Bin H. // International Journal of Distance Education Technologies. — 2013. — 11(1). — PP.14–30.
12. **Homberg B.** Distance Education: A Survey and Bibliography / B. Homberg. — L.: Kogan Page, 1977. — 234 p.
13. **Keegan D.** On Defining Distance Education / D. Keegan // Distance Education. — 1980. — Vol.1. — PP.13–36.
14. **Keengwe J.** Student and Instructor Satisfaction with E-learning Tools in Online Learning Environments / J. Keengwe // International Journal of Information and Communication Technology Education. — 2012. — 8(1). — PP.76–86.
15. **Muukkonen H.** Technology-Mediated Progressive Inquiry in Higher Education / H. Muukkonen // Online and Distance Learning: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications. — 2008. — Vol.3. — PP. 3119–3128.

Олійник Ольга Віталіївна — кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Харківська державна академія культури, Україна, Харків, Бурсацький узвіз, 4.
E-mail: rector@ic.ac.kharkov.ua
<http://orcid.org/0000-0002-4224-7269>

Oliinyk Olga Vitaliivna — Ph.D in Social Communication Studies
Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Kharkiv State Academy of Culture. Ukraine, Kharkiv, Bursatsky descent, 4.